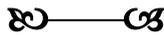

นโยบายมุ่งใต้ใหม่ทางการศึกษา: อำนาจอ่อนของไต้หวันต่อ

สถาบันอุดมศึกษาของไทย*

NEW SOUTHBOUND POLICY IN EDUCATION: TAIWAN'S SOFT POWER ON THAI HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

นนท์ น้าประทานสุข, วินิจ ผาเจริญญ

Non Naprathansuk, Winit Phacharuen

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

Maejo University

Corresponding Author E-mail: nonnaprathansuk@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษานโยบายมุ่งใต้ใหม่ของไต้หวัน 2) ศึกษา นโยบายมุ่งใต้ใหม่ในทางการศึกษาของไต้หวัน 3) วิเคราะห์อำนาจอ่อนของไต้หวัน และ 4) หาแนวทางปฏิสัมพันธ์ที่เหมาะสมระหว่างสถาบันอุดมศึกษาของไทยและไต้หวันซึ่งเป็น งานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเก็บข้อมูลจากคำสุนทรพจน์ เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และจาก การสัมภาษณ์เชิงลึกกึ่งโครงสร้าง การวิเคราะห์ข้อมูลอาศัยกรอบแนวคิดทางด้านอำนาจ อ่อน อำนาจอันชาญฉลาด นโยบายต่างประเทศ และแนวคิดผลประโยชน์แห่งชาติ แล้วจึง มีการอ่านผลและตีความ

ผลการวิจัยพบว่า 1) นโยบายมุ่งใต้ใหม่ประสบความสำเร็จในด้านการแลกเปลี่ยน ผู้คนในด้านเศรษฐกิจ สังคมและการศึกษา ทั้งนี้นโยบายมุ่งใต้ใหม่นั้นไม่ได้เป็นนโยบายใหม่ หากแต่มีวัตถุประสงค์และผลลัพธ์ขึ้นอยู่กับประธานาธิบดีในแต่ละสมัย 2) นโยบายมุ่งใต้ ใหม่ทางการศึกษาประสบความสำเร็จทั้งนี้เนื่องจากอัตราการเพิ่มขึ้นของการศึกษาต่อ ที่ไต้หวันและการแลกเปลี่ยนบุคลากรที่เน้นด้านภาษาจีน ด้านการวิจัยและการศึกษา 3) ไต้หวันดำเนินการใช้อำนาจอ่อน อำนาจอันชาญฉลาด และอำนาจอบอุ่น อย่างเข้มข้น และประสบความสำเร็จจากนโยบายมุ่งใต้ใหม่ซึ่งส่งผลให้เกิดความเข้าใจต่อไต้หวันมากขึ้น 4) แนวทางที่เหมาะสมของสถาบันอุดมศึกษาของไทยต่อไต้หวัน ควรส่งเสริมและกระชับ ความสัมพันธ์ที่เน้นด้านวิชาการ การพัฒนาองค์ความรู้ เทคโนโลยี เพิ่มระดับความร่วมมือที่ เน้นการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร ทั้งนี้ไม่ควรที่จะสนับสนุนประเด็นทางการเมือง โดยตรง

คำสำคัญ: นโยบายมุ่งใต้ใหม่; ไต้หวัน อำนาจอ่อน; สถาบันอุดมศึกษาของไทย

*Received January 28, 2022; Revised March 8, 2021; Accepted March 9, 2021

Abstract

Objectives of this research were: 1. To study Taiwan's new Southbound policy, 2. To study Taiwan's new Southward policy in education, 3. To analyze Taiwan's soft power, and 4. To explore interactions that were suitable between Thai and Taiwan higher education institutions. The research methodology was the qualitative research, collected data from documents and in-depth interviews, speeches, documents, related research works, and interviewing. The data analysis was based on the conceptual framework of soft power, smart power, foreign policy, and the national interest, then interpreted for the results.

The results of the research showed that 1. New Southbound Policy was succeeded in people exchanging, including economic, society, and education. However, the new southbound policy was not a new policy with different objectives and goals depending on each of the presidents. 2. The New Southbound Policy in Education was successful in its implementation due to the increasing rate of further education in Taiwan and the exchanging focusing on Chinese language, research, and education, 3. Taiwan relied on soft powers, smart power, and warm power that were successful from the New Southbound Policy resulting in a better understanding of Taiwan, 4. An appropriate approaches of Thai higher education institutions towards Taiwan should be promoted and strengthened relationships that focused on academic's development of knowledge technology, increasing the level of cooperation that emphasized on the development of personnel's potentials. However, it should not support the political issues directly.

Keywords: New Southbound Policy; Taiwan's soft power; Thai higher education institutions

บทนำ

ประเทศไทยได้ยุติความสัมพันธ์ทางการทูตกับสาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน) ในปี ค.ศ. 1975 และในเวลาต่อมาทั้งสองฝ่ายเห็นควรรักษาไว้ซึ่งความสัมพันธ์ที่แท้จริงจึงตกลงตั้งสำนักงานประจำกรุงเทพและไทเปขึ้น โดยตั้งสำนักงานผู้แทนไชน่าแอร์ไลน์ที่กรุงเทพในวันที่ 10 กันยายน ค.ศ. 1975 ซึ่งต่อมามีการเปลี่ยนชื่อหลายครั้งจนเป็นสำนักงานเศรษฐกิจและวัฒนธรรมไทเป (Taipei Economic and Cultural Office หรือ TECO) ประจำประเทศไทย ในปัจจุบัน (สำนักงานเศรษฐกิจและวัฒนธรรมไทเป ประจำประเทศไทย, 2018) โดยมีฐานะเป็นสถานกงสุลใหญ่ชั้นหนึ่ง สาเหตุที่สำคัญที่ประเทศไทยยุติความสัมพันธ์ทางการทูตกับไต้หวันสืบเนื่องมาจากนโยบายจีนเดียวของประเทศจีน (One China Policy)

ประวีณา กลิ่นศรีสุข (2563) จากสำนักข่าวกรองแห่งชาติได้อธิบายให้เห็นถึงเป้าประสงค์หลักของจีนซึ่งเป็นจุดยืนต่อนานาชาติที่จะสถาปนาความสัมพันธ์กับประเทศจีนที่ต้องยอมรับว่าประเทศจีนมีรัฐบาลเพียงรัฐบาลเดียวที่ถูกต้องตามกฎหมายและต้องเป็นรัฐจากประเทศจีนไม่ใช่ไต้หวัน ดังนั้นประเทศที่จะมีความสัมพันธ์ทางการทูตอย่างเป็นทางการกับจีน ต้องเลือกเพียงจีนเดียว ไม่สามารถมีความสัมพันธ์ได้ทั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน (People's Republic of China-PRC) หรือจีนแผ่นดินใหญ่ และสาธารณรัฐจีน (Republic of China-ROC) หรือไต้หวัน ซึ่งสิทธิพล เครือรัฐติกาล และ วรศักดิ์ มหัทธโนบล (2558) ชี้ให้เห็นว่า แม้ไต้หวันจะมีคุณสมบัติของความเป็นรัฐครบถ้วนตามเกณฑ์ของอนุสัญญามอนเตวิเดอว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ของรัฐ (The Montevideo Convention on Rights and Duties of States) แต่กลับถูกปฏิเสธสถานะความเป็นรัฐ ส่วน Michael Leifer (2001) ชี้ให้เห็นว่าแม้ว่าในกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะยอมรับนโยบายจีนเดียวแต่ ในขณะที่เดียวกันก็ได้รับประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากความสัมพันธ์ที่ไม่ใช่ทางการทูตกับไทเป ด้วยเหตุนี้ ความสัมพันธ์ของไต้หวันกับรัฐเหล่านั้นจึงถูกจำกัดอยู่เพียงบริเวณขอบปลายทางการทูต

อย่างไรก็ตามแม้ว่าการยุติความสัมพันธ์ทางการทูตหากแต่กิจกรรมด้านต่าง ๆ ระหว่างไต้หวันและประเทศไทยยังคงมีกิจกรรมต่าง ๆ มิได้ขาดหายไป ไม่ว่าจะเป็นทางด้านการค้า การลงทุน การท่องเที่ยว วิทยาศาสตร์ วัฒนธรรม และการศึกษา ซึ่งประเทศไทยเองก็มีสำนักงานการค้าและเศรษฐกิจประเทศไทยประจำไทเป (Thailand Trade and Economic Office หรือ TTEO) นอกจากนี้ไต้หวันยังมีการร่วมมือเทคนิคการเกษตรกับมูลนิธิโครงการหลวงเพื่อพัฒนาการเป็นอยู่ของชาวประเทศไทยภูเขาทางภาคเหนือ ซึ่งความร่วมมือนี้ได้ต่อเนื่องยาวนานมากกว่า 40 ปีแล้วและมีผลงานเป็นที่ประจักษ์ มูลนิธิโครงการหลวงได้นำรูปแบบความสำเร็จจากความร่วมมือนี้ไปให้การสนับสนุนประเทศลาว เวียดนามและภูฏาน ในการทำเกษตรที่สูง (สำนักงานเศรษฐกิจและวัฒนธรรมไทเป ประจำประเทศไทย, 2016)

นอกจากนั้นความสัมพันธ์ไต้หวันและประเทศไทยถูกยกระดับอย่างเข้มข้นมากขึ้นเมื่อนางไช่ อิง-เหวิน จากพรรคประชาธิปไตยก้าวหน้า (Democratic Progressive Party หรือ DPP) ซึ่งเป็นพรรคการเมืองเสรีนิยมที่มีนโยบายให้ไต้หวันแยกตัวออกจากประเทศจีนได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งเป็นประธานาธิบดีของไต้หวันในการเลือกตั้งในปี ค.ศ. 2016 โดยมีนโยบายที่สำคัญคือ New Southbound Policy หรือนโยบายมุ่งใต้ใหม่ ซึ่งเป็นนโยบายที่มุ่งส่งเสริมความสัมพันธ์และแลกเปลี่ยนความร่วมมือทุกมิติ โดยมุ่งสร้างความสัมพันธ์ระหว่างไต้หวันกับประเทศเป้าหมาย 6 ประเทศ ได้แก่ ประเทศไทย อินโดนีเซีย อินเดีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ เวียดนาม รวมถึงออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ ในด้านเกษตรกรรม ธุรกิจ วัฒนธรรม การศึกษา การท่องเที่ยวและการค้าขายไม่ว่าจะเป็นทางด้านเศรษฐกิจ การท่องเที่ยว วัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการศึกษา (สำนักงานเศรษฐกิจและวัฒนธรรมไทเปประจำประเทศไทย, 2019) โดยส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมทางการศึกษาระหว่างไต้หวันและประเทศไทยสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน (นางไช่ อิง-เหวิน ได้รับเลือกเป็นประธานาธิบดีของไต้หวันอีกครั้งในเดือนมกราคม ค.ศ. 2020) ในขณะเดียวกัน ถง เจิ้นหยวน ผู้แทนรัฐบาลไต้หวันประจำประเทศไทย ได้กล่าวถึงการส่งเสริม “นโยบายมุ่งใต้ใหม่” ในงานฉลองวันชาติสาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน) ประจำปี 2019 เมื่อวันที่ 10 ตุลาคม ค.ศ. 2019 (Taiwan Today, 2019) โดยมีใจความสำคัญที่มุ่งเน้น “นโยบายมุ่งใต้ใหม่” อย่างเต็มกำลัง โดยได้บูรณาการทรัพยากรภาครัฐและภาคเอกชนเข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดเป็นรูปแบบใหม่ของการเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน ระหว่างไต้หวันและประเทศไทย ซึ่งถือได้ว่าประเทศไทยเป็นประเทศที่พร้อมด้วยข้อได้เปรียบหลายประการ จึงถูกจัดให้เป็นประเทศหุ้นส่วนที่สำคัญ ในกลุ่มประเทศเป้าหมายตามนโยบายมุ่งใต้ใหม่

การเพิ่มขึ้นของจำนวนนักศึกษาไทยในไต้หวันโดยศูนย์ข้อมูลนโยบายมุ่งใต้ใหม่ (2020) ชี้ให้เห็นว่านับตั้งแต่ปี ค.ศ. 2015 จนถึงปัจจุบัน จำนวนนักศึกษาประเทศไทยที่เดินทางมาศึกษาต่อในไต้หวัน มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด เมื่อเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันของปีที่ผ่านมา โดยในปี ค.ศ. 2018 มีจำนวน 3,236 คน เพิ่มขึ้นจากปี ค.ศ. 2015 ที่มีจำนวนเพียง 1,591 คน และเมื่อปีที่แล้ว (ปี 2019) จำนวนนักศึกษาประเทศไทยเพิ่มสูงขึ้นมาถึง 4,001 คน ขยายตัวเพิ่มขึ้นเกือบร้อยละ 24 จากปี ค.ศ. 2018 ซึ่งเป็นตัวเลขที่มากกว่าจำนวนนักศึกษาจากมาเก๊าและสหรัฐอเมริกา จนทำให้อันดับของจำนวนนักศึกษาประเทศไทยขยับจากอันดับ 10 ของนักศึกษาชาวต่างชาติที่เดินทางมาศึกษายังไต้หวันมากที่สุด มาอยู่ในอันดับ 8 แล้ว ยิ่งไปกว่านั้น ไฮไลท์หลักของการแลกเปลี่ยนด้านการศึกษาระหว่างไต้หวัน-ประเทศไทย อยู่ที่มหาวิทยาลัยของไต้หวันกว่า 7 สถาบันได้ทยอยกันจัดตั้งสำนักงานย่อยในประเทศไทยเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยีขั้นสูงสำหรับ 10 อุตสาหกรรมเพื่อตอบสนองนโยบาย “ไทยแลนด์ 4.0”

ในขณะที่เดียวกันการศึกษาเกี่ยวกับไต้หวันศึกษา (Taiwan Studies) และนโยบายมุ่งใต้ใหม่ (New Southbound policy) ของไต้หวันในไทยยังมีการศึกษาจำนวนน้อยดังเช่นในงานของ (สิทธิพล เครือรัฐติกาลและวรศักดิ์ มหัทธโนบล, 2558) ส่วนในเรื่องอำนาจอ่อน (Soft power) ของไต้หวันก็เป็นการศึกษาทางด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ที่มองในเรื่องของเศรษฐกิจและวัฒนธรรม หรือเป็นการศึกษาของประเทศมหาอำนาจ อย่างจีน สหรัฐอเมริกา ยุโรปและญี่ปุ่น เช่นในงานของ (กิตติ ประเสริฐสุข, 2557) และเมื่อพิจารณาใจความสำคัญของนโยบายมุ่งใต้ใหม่ที่เน้นการแลกเปลี่ยนผู้คน โดยเฉพาะการศึกษาที่เป็นเครื่องมือและหัวใจสำคัญในการบ่มเพาะความรู้สึกรักใคร่และความสัมพันธ์อย่างไม่เป็นทางการ โดยงานวิจัยชิ้นนี้อาศัยกรอบแนวคิดอำนาจอ่อน เป็นกรอบหลักในการศึกษาและมีกรอบแนวคิดด้านอำนาจอันชาญฉลาด นโยบายต่างประเทศ และแนวคิดผลประโยชน์แห่งชาติเป็นแนวคิดเสริม นอกจากนี้ผลการวิจัยจะนำไปสู่ข้อเสนอแนวทางการมีปฏิสัมพันธ์ที่เหมาะสมของสถาบันอุดมศึกษาของไทยกับไต้หวัน ซึ่งประเทศไทยไทยอยู่ในสภาวะทางแพรง (Dilemma) จากนโยบายจีนเดียว

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษานโยบายมุ่งใต้ใหม่ของไต้หวัน
2. เพื่อศึกษานโยบายมุ่งใต้ใหม่ในด้านการศึกษาของไต้หวัน
3. เพื่อวิเคราะห์อำนาจอ่อนของไต้หวัน
4. เพื่อหาแนวทางปฏิสัมพันธ์ที่เหมาะสมระหว่างสถาบันอุดมศึกษาของไทยและไต้หวัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนโยบายมุ่งใต้ใหม่ทางการศึกษา: อำนาจอ่อนของไต้หวันต่อสถาบันอุดมศึกษาของไทย ผู้วิจัยอาศัยกรอบการวิจัยเชิงเอกสาร โดยจะทำการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้รู้เป็นการเก็บข้อมูลภาคสนาม ซึ่งประกอบไปด้วย เจ้าหน้าที่จากสำนักงานเศรษฐกิจและวัฒนธรรมไทเปประจำประเทศไทยเฉพาะฝ่ายการเมืองทั้งคนไทยและคนไต้หวัน ตัวแทนผู้บริหารมหาวิทยาลัยภาครัฐในภาคเหนือ เจ้าหน้าที่ศูนย์แนะแนวการศึกษาไต้หวันประจำประเทศไทยภาคเหนือ นักวิชาการทั้งชาวไต้หวันและชาวไทย โดยมีเครื่องมือที่ใช้คือแบบสัมภาษณ์เชิงลึกกึ่งโครงสร้าง แบบบันทึกเสียง Application Line Facebook และ Zoom เพื่อใช้ติดต่อและข้อมูลเพิ่มเติมในการสัมภาษณ์และหลังจากการสัมภาษณ์

ส่วนเก็บรวบรวมข้อมูลทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากคำสุนทรพจน์ คำปราศรัย เอกสารงานวิจัยหรือที่มีประเด็นที่เคยมีผู้ที่ศึกษา มาก่อนหน้านี้ที่เกี่ยวข้องในเรื่องอำนาจอ่อน อำนาจอันชาญฉลาด และนโยบายมุ้งใต้ใหม่ ของไต้หวันรวมถึงประเด็นทางด้านการศึกษา และเก็บข้อมูลภาคสนามโดยอาศัย แบบสัมภาษณ์ที่เป็นคำถามปลายเปิดเพื่อใช้สัมภาษณ์เชิงลึก ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลอาศัย ข้อมูลจากเอกสารและการนำมาวิเคราะห์แบบอุปนัยเพื่อตอบคำถามการวิจัย โดยใช้ แนวคิดทฤษฎี อำนาจอ่อน (Soft power) และ อำนาจอันชาญฉลาด (Smart power) ของ Joseph S. Nye (2005) รวมถึง แนวคิดผลประโยชน์แห่งชาติ (National Interest) ของ Donald E. Nuechterlein (1976) เป็นกรอบในการศึกษา

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยในข้อที่หนึ่ง พบว่า นโยบายมุ้งใต้ใหม่ประสบความสำเร็จในด้านการ แลกเปลี่ยนผู้คน กิจกรรมในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและการศึกษา อย่างไรก็ตาม นโยบายมุ้งใต้ใหม่นั้นไม่ได้เป็นนโยบายของใหม่เลยทีเดียว หากแต่มีพัฒนาการ นับตั้งแต่สมัยประธานาธิบดีหลี่ เต็งฮุย อยู่ก่อนแล้ว และถูกเปลี่ยนแปลงเรื่อยมาจนถึง ปัจจุบัน ตั้งแต่กลางทศวรรษ 1990 เป็นต้นมา ไต้หวันค่อย ๆ ถูกแทนที่โดยจีนแผ่นดินใหญ่ ในฐานะหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจที่สำคัญของอาเซียนหลายประเทศเหล่านี้ถูกดึงดูดให้ใกล้ชิด กับจีนแผ่นดินใหญ่มากขึ้น และการใช้นโยบายจีนเดียวจึงส่งผลให้ประธานาธิบดีหลี่ เต็งฮุย พยายามที่จะลดการพึ่งพาสหรัฐจากจีนและแสวงหาตลาดใหม่จึงได้เริ่มนโยบายมุ้งใต้ขึ้นใน ปี ค.ศ.1994 เพื่อหาพันธมิตรทางเศรษฐกิจและการเมือง อย่างไรก็ตาม ฝ่ายบริหารของหลี่ เต็งฮุย ไม่ค่อยใช้สำนวน “มุ้งใต้” ตั้งแต่วิกฤตการเงินเอเชียในปี ค.ศ.1997 จนถึง ประธานาธิบดีหลี่ เต็งฮุย ลงจากตำแหน่งในเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 2000 ต่อมาในยุคของ ประธานาธิบดีเฉิน ฉู่เปี่ยนการใช้นโยบายมุ้งใต้ของประธานาธิบดีเฉิน ฉู่เปี่ยน อัน เนื่องมาจากการเผชิญกับความท้าทายของอิทธิพลของจีนที่เพิ่มขึ้นในเอเชียตะวันออกเฉียง ใต้ หลังจากที่จีนเข้าสู่ World Trade Organization (WTO) อย่างไรก็ตามประธานาธิบดี ฉิน ฉู่เปี่ยน มีความพยายามดิ้นรนทางการเมือง ในการที่จะพยายามทำให้ไต้หวันแยกตัว ออกมาจากจีนแผ่นดินใหญ่ มากกว่าจะสานสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ ดังเช่นประธานาธิบดีหลี่ เต็ง ฮุย โดยเฉพาะเมื่อเข้าสู่ในสมัยที่สอง แต่ความคิดเรื่องนี้ไม่ได้รับการสนับสนุนจากกลุ่ม ประเทศอาเซียนและทำให้นโยบายมุ้งใต้ไม่ค่อยประสบความสำเร็จ ในช่วงท้ายของ ประธานาธิบดีฉิน ฉู่เปี่ยนต้องก้าวลงจากตำแหน่งประธานาธิบดีของไต้หวันอย่างมีมลทิน เนื่องจากข้อกล่าวหาการทุจริต

ในช่วงของประธานาธิบดีเหมา อิงจิว ในสมัยนี้ประธานาธิบดีเหมา อิงจิว ได้รื้อฟื้นความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศจีนและมุ่งเน้นการรื้อฟื้นทางด้านเศรษฐกิจของไต้หวัน เมื่อเป็นเช่นนั้นบรรดากลุ่มผู้นำของประเทศอาเซียนต่างมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อประธานาธิบดีเหมา อิงจิว จึงทำให้ประธานาธิบดีเหมา อิงจิว กระชับความสัมพันธ์กับอาเซียน โดยเฉพาะประเด็นทางด้านเศรษฐกิจมากกว่าที่จะเน้นในเรื่องของอำนาจอธิปไตยของไต้หวัน อย่างไรก็ตาม นโยบายของประธานาธิบดีเหมา อิงจิว ไม่ได้ใช้ “นโยบายมุ่งใต้” เหมือนกับประธานาธิบดีหลี่ เต็ง ฮุย และประธานาธิบดีเฉิน ฉู่เปี่ยน ซึ่งประธานาธิบดีเหมา อิงจิว พยายามที่จะหลีกเลี่ยง แต่ใช้ชื่อนโยบายเป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและการค้ากับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้แทน แม้ว่านโยบายการต่างประเทศของประธานาธิบดีเหมา อิงจิว จะพยายามรักษาสอดคล้องอำนาจทั้งทางเศรษฐกิจและความสัมพันธ์กับประเทศจีน หากแต่การเมืองภายในประเทศเหมือนว่าประธานาธิบดีเหมา อิงจิว ไม่สามารถตอบสนองความต้องการคนไต้หวันได้ โดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่น หนุ่มสาว ต่างไม่พอใจกับการทำข้อตกลงการค้าเสรีกับจีนและนำมาสู่การประท้วงในวาระที่สองของการดำรงตำแหน่งประธานาธิบดี ซึ่งเกิดการเคลื่อนไหวทางการเมืองในการเคลื่อนไหวที่เรียกว่า “ขบวนการเคลื่อนไหวดอกทานตะวัน” (Sunflower Movements) ที่เกิดขึ้นในช่วง มีนาคม ค.ศ.2014 ถึง เมษายน ค.ศ.2014 และนำไปสู่การสร้างอัตลักษณ์ความเป็นไต้หวันและเอกราชจากจีน จึงทำให้นโยบายที่สานสัมพันธ์กับจีนที่ดีได้หยุดลง

ประธานาธิบดีไช่ อิงเหวินได้นำนโยบายมุ่งใต้กลับมาใช้อีกครั้งหนึ่ง แต่ครั้งนี้กลยุทธ์ที่สำคัญคือการมุ่งเน้นไปที่ “คน” ซึ่งนโยบายนี้มุ่งหวังที่จะกระชับความสัมพันธ์ทางการเกษตร ธุรกิจ วัฒนธรรม การศึกษา การค้าและการท่องเที่ยวของไต้หวันกับ 10 ประเทศสมาชิกอาเซียน 6 ประเทศในเอเชียใต้ รวมไปถึงออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ นโยบายมุ่งใต้ใหม่ (New Southbound Policy) มีเป้าหมายอยู่ 2 ส่วนด้วยกันคือ เป้าหมายโดยรวมและระยะยาว โดยส่งเสริมการเชื่อมโยงระหว่างไต้หวันกับประเทศในอาเซียนและเอเชียใต้ ตลอดจนนิวซีแลนด์และออสเตรเลียในด้านความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ การค้า วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและวัฒนธรรม แบ่งปันทรัพยากร ตลาด รวมไปถึงสร้างความร่วมมือใหม่ที่แสวงหาผลประโยชน์ร่วมกันเพื่อก่อให้เกิด “ความรู้สึกของชุมชนเศรษฐกิจ” ประธานาธิบดีไช่ อิงเหวิน ยังคงใช้นโยบายมุ่งใต้ใหม่อย่างเข้มข้นมากกว่าในสมัยแรก อย่างไรก็ตามแม้ว่านโยบายมุ่งใต้ใหม่จะเป็นนโยบายที่มุ่งเน้นการลดการพึ่งพาจากประเทศจีนและแสวงหาความร่วมมือกับประเทศในกลุ่มเป้าหมายแต่ในนัยยะทางการเมืองที่เป็นทางการ ไต้หวันยังไม่สามารถยกระดับความสัมพันธ์ระหว่างรัฐต่อรัฐหรือตัวแทนจากรัฐได้ โดยเฉพาะผู้นำระดับสูงของประเทศ

นโยบายมุ่งใต้ใหม่ของไต้หวันจึงเป็นนโยบายที่มีพัฒนาการมาตั้งแต่การที่จีนปีบบังคับให้ประเทศอื่นยอมรับหลักการนโยบายจีนเดียวและไต้หวันเป็นส่วนหนึ่งของจีน จนกระทั่งปัจจุบันคือนโยบายที่ไต้หวันต้องการสร้างพื้นที่ทางการเมืองและมีตัวตนอยู่ในเวที หากแต่นโยบายมุ่งใต้ที่เกิดขึ้นก็ล้วนแล้วแต่ถูกใช้ตามผู้นำของไต้หวันซึ่งมิได้มีความสอดคล้องกันซึ่งเราสามารถเปรียบเทียบนโยบายต่างประเทศเป้าประสงค์และผลลัพธ์ในนโยบายมุ่งใต้ของไต้หวันในแต่ละสมัยดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบเป้าประสงค์และผลลัพธ์ในนโยบายมุ่งใต้ต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของไต้หวัน

ประธานาธิบดี	นโยบาย		ผลลัพธ์		
	ต่างประเทศและเป้าประสงค์	กลุ่มประเทศเป้าหมาย	การเมือง	เศรษฐกิจ	สังคม
หลี่ เต็งฮุย (ค.ศ. 1994-1999)	ขยายความร่วมมือกับต่างประเทศลดการพึ่งพิงจากจีน	กลุ่มประเทศอาเซียน ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์	สร้างความสัมพันธ์แบบไม่เป็นทางการเพื่อสร้างสถานะอธิปไตยและการมีตัวตน	ขยายและส่งเสริมการลงทุนในอาเซียนและลดการพึ่งพิงจากจีน	สมาชิกในกลุ่มประเทศอาเซียนให้การสนับสนุน
เฉิน ผู่เปี่ยน (ค.ศ. 2000-2008)	สร้างอธิปไตยและอัตลักษณ์ไต้หวัน	กลุ่มประเทศอาเซียน ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์	ลดความสัมพันธ์กับประเทศกลุ่มอาเซียน	ลดระดับความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกับจีน	สมาชิกกลุ่มอาเซียนกลับมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศจีนมากกว่าไต้หวัน
หม่า อิงจวี (ค.ศ.2008-2016)	ยกระดับสัมพันธ์ที่ดีแก่ทุกประเทศโดยเฉพาะจีน	นานาชาติโดยเฉพาะประเทศจีน	มีความสัมพันธ์ที่ดีขึ้นในทุกประเทศโดยเฉพาะประเทศจีน	เน้นเศรษฐกิจคู่ค้ากับประเทศจีนมากกว่าประเทศอื่น ๆ	มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับชาวจีนมากกว่าประเทศอื่น
ไช อิงเหวิน (ค.ศ. 2016 - ปัจจุบัน)	ขยายความร่วมมือกับต่างประเทศลดการพึ่งพิงจากจีน	กลุ่มประเทศอาเซียน ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ กลุ่มประเทศเอเชียใต้	มีความสัมพันธ์ที่ดีกับกลุ่มประเทศอาเซียน ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และกลุ่มประเทศเอเชียใต้ แต่ลดระดับความสัมพันธ์กับจีน	ขยายและส่งเสริมการลงทุนในอาเซียน ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และกลุ่มประเทศเอเชียใต้ และลดการพึ่งพิงจากจีน	มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับกลุ่มประเทศอาเซียน ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และกลุ่มเอเชียใต้ โดยอาศัยการแลกเปลี่ยนทางเทคนิค ความรู้ วิทยาการมากกว่าประเทศจีน

ผลการวิจัยในข้อที่สอง พบว่า นโยบายมุ่งใต้ใหม่ทางการศึกษาประสบความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติทั้งนี้เนื่องจากแนวโน้มทางด้านสถิติจำนวนบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับทางการศึกษามีอัตราการขยายตัวเพิ่มมากขึ้นอย่างชัดเจนที่เน้นทางการศึกษามาใช้เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนในเรื่องของผู้คน (People to People) โดยที่นโยบายทางการศึกษามุ่งเน้นไปยังการแลกเปลี่ยนทางด้านปฏิสัมพันธ์อยู่สามด้าน ได้แก่ด้านภาษาจีน ด้านการวิจัยและด้านการศึกษา โดยในแต่ละด้านมีกิจกรรมต่าง ๆ ดังเช่น มีการอบรม การศึกษาในระดับต่าง ๆ ที่มีใบประกาศนียบัตรและไม่มี รวมไปถึงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เทคนิควิทยาการและเทคโนโลยีขั้นสูง

นอกจากนี้ยังมีแหล่งทุนประเภทต่าง ๆ ที่คอยให้การสนับสนุน ตลอดจนความร่วมมือทางด้านการศึกษาซึ่งมีหน่วยงานหลัก ๆ อยู่สองกระทรวงคือ กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงการต่างประเทศ โดยได้มีการใช้นโยบายมุ่งใต้ใหม่ที่เน้นทางด้านการศึกษา และการแลกเปลี่ยนนับตั้งแต่สมัยประธานาธิบดีไช่ อิงเหวิน ในวาระแรกและเข้มข้นมากขึ้น ในวาระที่สอง จากการขยายโอกาสทางการศึกษา การสนับสนุนทางด้านการศึกษาทั้ง ผู้ทรงคุณวุฒิจากไทยและเจ้าหน้าที่ทั้งชาวไทยและไต้หวันต่างเห็นเป็นไปในทิศทางเดียวกันว่า สถาบันอุดมศึกษาของไทยและไต้หวันต่างยกระดับความร่วมมือทางวิชาการมากขึ้น กว่าเดิม และกระตือรือร้นในการแลกเปลี่ยนบุคลากรสายวิชาการและการถ่ายทอด เทคโนโลยี กิจกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะการทำ MOU ระหว่างสถาบันทางการศึกษามากขึ้นซึ่งมี มากขึ้นถึง 368 ความร่วมมือในปีค.ศ. 2021 รวมไปถึงศูนย์แนะแนวการศึกษาไต้หวัน ประจำประเทศไทย (Taiwan Education Center, Thailand) ซึ่งถือได้ว่าเป็นการจัดตั้ง ศูนย์ข้อมูลข่าวสารที่สำคัญในการติดต่อสื่อสารกับนักเรียน นักศึกษาไทยโดยตรงซึ่งอยู่ ภายใต้อำนาจการรับสมัครนักศึกษาต่างชาติเพื่อมาศึกษาต่อสาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน) และ นโยบายส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศและยังใช้สื่อสังคม ออนไลน์อย่างมาก ทั้ง Facebook ของศูนย์แนะแนวการศึกษาไต้หวัน Line ที่มี Line @TTedu และเว็บไซต์ทางการศึกษา การเรียนต่อ ทุนการศึกษา กิจกรรมการศึกษา ส่งผล ให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีขึ้นจากจำนวนตัวเลขของนักเรียนทุกระดับที่มีมากขึ้นดังตาราง ต่อไปนี้

ตารางที่ 2 จำนวนนักศึกษาต่างชาติ (ไทย) รวมถึงนักศึกษาระดับปริญญาและนักศึกษาที่ไม่ได้รับปริญญา

ปี (ค.ศ.)	2015	2016	2017	2018	2019	2020
จำนวนทั้งหมด	1481	1749	2125	3236	4001	2803
จำนวนนักศึกษาระดับปริญญา (Degree)	768	784	847	955	1083	1197
จำนวนนักศึกษาที่ไม่ได้รับปริญญา (Non-Degree)	713	965	1278	2281	2918	1606

ที่มา: The New Southbound Talent Development Program (2020)

ผลการวิจัยข้อที่สาม พบว่า อำนาจอ่อน (Soft power) ของไต้หวันพบว่า ไต้หวัน ดำเนินการใช้อำนาจอ่อนอย่างเข้มข้นและประสบความสำเร็จจากนโยบายมุ่งใต้ใหม่ควบคู่ กับการใช้อำนาจอันชาญฉลาด (Smart power) โดยเฉพาะนโยบายทางด้านการศึกษา และอำนาจอบอุ่น (Warm power) ดังที่ Alan Hao Yang (2021) ชี้ให้เห็นว่าการที่ไต้หวัน ช่วยเหลือประเทศต่าง ๆ นั้นไม่ได้เป็นอำนาจอ่อนที่เดียวแต่จริง ๆ เป็น Warm power หรือ อำนาจอันอบอุ่นมากกว่า เพราะการสร้างพันธมิตรและสร้างเพื่อนในประเทศต่าง ๆ เป็นการให้และการได้รับที่เท่าเทียมกันมิได้หมายถึงใครอยู่เหนือกว่าใคร และส่งผลให้เกิด

แรงดึงดูดในด้านความเข้าใจต่อไต้หวันในด้านค่านิยม วัฒนธรรม การเมือง และผู้คนมากขึ้น โดยไต้หวันสามารถมีพื้นที่ทางการเมืองและสามารถเป็นที่จดจำ (Recognized) ในเวทีโลกได้มากขึ้น โดยอาศัยอำนาจอ่อนสร้างความสัมพันธ์ที่ไม่เป็นทางการ ทั้งด้านการเมือง สังคมและเศรษฐกิจ โดยผ่านองค์ประกอบทั้ง 5 ได้แก่ สิทธิมนุษยชน ประชาธิปไตย สันติภาพ ความรัก และเทคโนโลยีขั้นสูง อย่างไรก็ตามวัฒนธรรมดั้งเดิมของชาวไต้หวันส่วนใหญ่หลีกเลี่ยงไม่พ้นวัฒนธรรมจีน โดยเฉพาะในเรื่องของภาษาจีนที่ใช้ในการสื่อสารและเป็นหลักหรือภาษาราชการ ตลอดจนปรัชญาขงจื้อ และปรัชญาเต๋า ที่รัฐบาลไต้หวันได้อธิบายถึงวัฒนธรรมดั้งเดิมของไต้หวัน รวมไปถึงวัฒนธรรมทางด้านอาหารที่ได้รับอิทธิพลผสมผสานกับชาวจีน ชาวพื้นเมืองและญี่ปุ่น

ส่วนวัฒนธรรมสมัยนิยม หรือวัฒนธรรมประชานิยม (Pop culture) ของไต้หวัน ไต้หวันสามารถพัฒนาตนเองให้เป็นศูนย์กลางของวัฒนธรรมสมัยนิยมของจีน ในปี ค.ศ. 1949 เป็นต้นมาซึ่งไต้หวันมีอัตลักษณ์ที่ยืดหยุ่นได้ วิถีชีวิตแบบพลัดถิ่น ความเป็นโลกาภิวัตน์และท้องถิ่นนิยมที่ได้หลอมรวมวัฒนธรรมสมัยนิยมและสร้างเป็นอัตลักษณ์ของไต้หวัน อย่างไรก็ตามวัฒนธรรมสมัยนิยมของไต้หวันเริ่มถือกำเนิดจากรากเหง้าของญี่ปุ่นซึ่งดูเหมือนว่าจะได้รับแรงบันดาลใจจากญี่ปุ่นโดยตรงที่ไต้หวัน ส่วนศิลปินที่มีชื่อเสียงดัง ลี้จวิน หรือ Teresa Teng ที่ถือได้ว่าได้เผยแพร่ความเป็นไต้หวันให้โลกได้รู้จักมากขึ้นและขยายออกเป็นวงกว้างตามการผันแปรของเทคโนโลยีการสื่อสาร รวมไปถึงงานเทศกาล ภาพยนตร์มาทองคำแห่งไทเป และโบบา หรือเป็นที่รู้จักจากชื่อต่าง ๆ ทั่วโลก คือชาไข่มุก โดยเฉพาะเมนูที่เรียกว่าชาไข่มุก ยิ่งไปกว่านั้นชาไข่มุกยังเข้ามาเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างไต้หวันและไทยนั่นก็คือปรากฏการณ์ “พันธมิตรชาไข่มุก” หรือ Milk Tea Alliance ซึ่งเป็นขบวนการในโลกออนไลน์ ในการรวมกลุ่มเฉพาะกิจ เพื่อความเป็นปึกแผ่นทางประชาธิปไตย ประกอบด้วย ชาวเน็ตฮ่องกง ไต้หวัน และไทย เนื่องจากทั้ง 3 ชาติมีเอกลักษณ์ และความชอบในการดื่มชาไข่มุกคล้าย ๆ กัน (Taiwan News, 2021) ในที่นี้ชาไข่มุกจึงเป็นจุดเชื่อมความสัมพันธ์ของไต้หวันและประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ ที่มีแนวคิดเดียวกันและใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการสื่อสาร ดังนั้นแล้วอำนาจอ่อนของไต้หวันโดยเฉพาะวัฒนธรรมสมัยนิยมนั้นจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่ทำให้ไต้หวันมีบทบาทและสามารถสร้างเครือข่าย ตลอดจนพันธมิตรในคนรุ่นใหม่ได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับกับความเห็นของ รองศาสตราจารย์ ดร. สิทธิพล เครือรัฐติกาล (2021) ที่ชี้ให้เห็นว่าอำนาจอ่อนของไต้หวันส่งผลต่อคนรุ่นใหม่ในกลุ่มโลกออนไลน์หรือ Netizen ในทางบวกต่อไต้หวัน ส่วนจิราณูวัฒน์ สวัสดิ์พิชญ์สุกุล (2021) ชี้ให้เห็นว่าเกิดกลุ่มพันธมิตรที่ความสนใจทางการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยในเชิงอุดมการณ์ทาง

การเมืองได้เป็นอย่างดีและสามารถเปลี่ยนความคิดที่เคยมองได้หวั่นถูกปกครองโดยจีนแต่แท้จริงแล้วได้หวั่นปกครองแบบประชาธิปไตย

รวมไปถึงการท่องเที่ยวโดยการประกาศยกเลิกการตรวจลงตราวีซ่าได้หวั่นจึงทำให้เกิดการท่องเที่ยวในได้หวั่นเป็นจำนวนมากโดยพากลุ่มประเทศอาเซียน โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวเวียดนาม ชาวฟิลิปปินส์และชาวไทยตามลำดับ (Tradingeconomic, 2021) ในส่วนของค่านิยมของได้หวั่นองค์ประกอบทั้ง 5 ได้แก่ สิทธิมนุษยชน ประชาธิปไตย สันติภาพ ความรัก และเทคโนโลยีขั้นสูง ที่ถือได้ว่าเป็นค่านิยมที่สำคัญของชาวได้หวั่น และหากพิจารณาถึง “ความเป็นโลกของจีน” ได้หวั่นเป็นประชาธิปไตยมากที่สุดในโลกของความเป็นจีน นอกจากนั้นได้หวั่นยังได้มีการช่วยเหลือประเทศต่าง ๆ ตามแนวคิดของระบอบการปกครองประชาธิปไตยที่ได้หวั่นพยายามที่จะสนับสนุนและช่วยเหลือประเทศต่าง ๆ ที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

ทางด้านกลไกการดำเนินงานนั้นการผลักดันนโยบายมุ่งใต้ใหม่นั้นจำเป็นที่จะต้องใช้ระบบและกลไกของภาครัฐเป็นหลักซึ่งเป็นหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ ในที่นี้จะแบ่งเป็นสองส่วนคือในระดับการกำหนดนโยบายนโยบายมุ่งใต้ใหม่และระดับการนำนโยบายนโยบายมุ่งใต้ใหม่ไปปฏิบัติ โดยการกำหนดนโยบายมุ่งใต้ใหม่นั้นมาจากการกำหนดยุทธศาสตร์และนโยบายของประธานาธิบดีไช่ อิงเหวิน และสภาบริหาร (Executive Yuan) ของได้หวั่นส่วนการนำนโยบายนโยบายมุ่งใต้ใหม่ไปปฏิบัตินั้นมีหน่วยงานภาครัฐหลัก ๆ คือ กระทรวงการต่างประเทศ ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักที่แปลงยุทธศาสตร์ และนโยบายจากประธานาธิบดี และสภาบริหาร โดยมีสำนักงานเศรษฐกิจและวัฒนธรรมไทเป เป็นหน่วยงานที่ดำเนินการในประเทศต่าง ๆ รวมไปถึงศูนย์นโยบายมุ่งใต้ใหม่ หน่วยงานหลักอีกส่วนหนึ่งก็คือ กระทรวงศึกษาธิการ ที่ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาและส่งเสริมการแลกเปลี่ยนการพัฒนาทางการศึกษาในระดับต่าง ๆ โดยมีศูนย์ความร่วมมือระหว่างประเทศในการศึกษาระดับอุดมศึกษาของได้หวั่น และมีหน่วยงานในกำกับคือสำนักงานแนะแนวการศึกษาได้หวั่นเป็นหน่วยงานที่ขับเคลื่อนการดำเนินการในประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะในประเทศกลุ่มอาเซียน

ผลการวิจัยข้อที่สี่ พบว่า แนวทางที่เหมาะสมของสถาบันอุดมศึกษาของไทยต่อได้หวั่น เห็นชัดได้ว่า ควรส่งเสริมและกระชับความสัมพันธ์ที่เน้นด้านวิชาการ การพัฒนาองค์ความรู้ เทคโนโลยี และการแลกเปลี่ยนบุคลากรและเพิ่มระดับความร่วมมือที่เน้นการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร โดยผ่านช่องทางความร่วมมือระหว่างหน่วยงานและสถาบันมากขึ้น หากแต่ไม่ควรสนับสนุนในประเด็นทางการเมืองโดยตรงนอกเหนือจากทางด้านวิชาการ หรือเข้าไปดำเนินกิจกรรมทางการเมือง เช่น การร่วมชุมนุม การต่อต้าน เพราะจะส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์ของไทยได้ และเมื่อพิจารณาถึงแนวคิดนโยบายต่างประเทศ

โดยอาศัยแนวคิดผลประโยชน์แห่งชาติเป็นตัวพิจารณาจะเห็นได้ว่า ผลประโยชน์แห่งชาติเป็นเป้าหมายที่สำคัญที่สุดสำหรับการดำเนินนโยบายต่างประเทศในส่วนของผลประโยชน์แห่งชาติ

ด้านความมั่นคงแม้ว่าประเทศไทยจะมีความสัมพันธ์กับไต้หวันแต่ก็ได้เป็นความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการ มีเพียงกิจกรรมที่ไม่เป็นทางการที่แสดงออกจากหน่วยงานของภาครัฐหรือรัฐบาล และการแสดงออกอย่างเป็นทางการปัญหาช่องแคบจีน-ไต้หวัน ประเทศไทยเองก็ได้แสดงจุดยืนที่จะเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหากแต่เป็นเรื่องของประเทศจีนและไต้หวันที่ต้องแก้ไขปัญหากันเอง และไทยเองต้อง “สงวนท่าที” ในการเมืองทั้งสอง

ด้านเศรษฐกิจประเทศจีนต่างเป็นคู่ค้าที่สำคัญอย่างมากต่อประเทศไทย จึงส่งผลให้การรักษาสันติภาพระหว่างจีนและไทยเป็นหัวใจสำคัญในเรื่องผลประโยชน์แห่งชาตินี้ ประเทศไทยจำเป็นต้องรักษาความสัมพันธ์ทางด้านเศรษฐกิจเอาไว้ เนื่องจากประเทศไทยพึ่งพารายได้จากการส่งออกสินค้า การท่องเที่ยว และอุตสาหกรรมจากตลาดขนาดใหญ่ของประเทศจีนจึงทำให้ประเทศไทยต้องพิจารณาอย่างรอบคอบและรอบด้านในการมีปฏิสัมพันธ์กับไต้หวันซึ่งต้องพยายามมิให้ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศจีน และประเทศไทย

ด้านผลประโยชน์ทางระเบียบโลก จากนโยบายจีนเดียว (One China Policy) ส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับไต้หวันยังคงเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่เป็นทางการนับตั้งแต่ ค.ศ. 1975 ที่ประเทศไทยได้ยุติความสัมพันธ์ทางการทูตกับสาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน) แต่ยังคงยอมรับให้ทางไต้หวันได้ตั้งสำนักงานผู้แทนไชน่าแอร์ไลน์ที่กรุงเทพฯ ในวันที่ 10 กันยายน ค.ศ. 1975 ซึ่งได้มีการเปลี่ยนชื่อหลายครั้งจนเป็นสำนักงานเศรษฐกิจและวัฒนธรรมไทเปประจำประเทศไทยในปัจจุบันเสมือนหนึ่งเป็นสถานกงสุลใหญ่ชั้นหนึ่งที่ประเทศไทย ในขณะที่ไต้หวันได้บรรลุหลักฉันทามติร่วมกัน (1992 Consensus) ที่อธิปไตยของประเทศจีนมีเพียงหนึ่งเดียว (One China principle) ด้วยเหตุนี้ประเทศไทยเองก็ดำเนินนโยบายการต่างประเทศอย่างระมัดระวังกับความสัมพันธ์กับไต้หวันทั้งนี้เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบทางการเมืองและไม่ละเมิดนโยบายจีนเดียว

ด้านผลประโยชน์ทางด้านอุดมการณ์แม้ว่าระบอบการปกครองของไทยจะเป็นระบอบการปกครองในระบอบประชาธิปไตยและไต้หวันก็มีระบอบการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเช่นกัน หากแต่เมื่อคำนึงถึงผลประโยชน์แห่งชาติเป็นที่ตั้ง รัฐบาลไทยจึงค่อนข้างระมัดระวังในเรื่องของความสัมพันธ์กับไต้หวันในระดับรัฐต่อรัฐ หรือบุคลากรที่เป็นตัวแทนของรัฐ และข้าราชการระดับสูงเพื่อหลีกเลี่ยงข้อพิพาทและความสัมพันธ์ระหว่างไทยและจีน ดังนั้นประเทศไทยเองต้องรักษาสมดุลทางการเมือง และเศรษฐกิจ

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งประเทศจีน และได้หวังจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ประเทศไทย โดยเฉพาะรัฐบาลไทยต้องดำเนินกิจกรรมส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีทั้งสองฝ่าย ดังเช่น สำนวนไทยที่ว่า “บัวไม่ช้ำ น้ำไม่ขุ่น”

อภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้ต้องการที่จะศึกษาอำนาจอ่อนของไต้หวันในนโยบายมุ่งใต้ใหม่โดยเน้นไปที่ประเด็นด้านการศึกษาเป็นหลัก เพราะเนื่องจากนโยบายมุ่งใต้ใหม่ที่เน้นในเรื่องของ “การแลกเปลี่ยนของผู้คน” (People to People โดยเฉพาะด้านการศึกษาที่เป็นประเด็นสำคัญในนโยบายมุ่งใต้ใหม่ โดยนโยบายเงินเดียวและสิทธิพลทางเศรษฐกิจและการเมืองของประเทศจีนเป็นเงื่อนไขที่สำคัญที่ส่งผลให้ประเทศไทยต้องระมัดระวังความสัมพันธ์ต่อไต้หวัน โดยเฉพาะกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งรวมไปถึงหน่วยงานทางด้านอุดมศึกษาด้วยเช่นกัน ดังนั้นการรักษาความสัมพันธ์และความสมดุลทั้งประเทศจีนและไต้หวันจึงเป็นสิ่งที่สถาบันอุดมศึกษาและประเทศไทยจำเป็นที่จะต้องวางตัวได้เหมาะสม และสามารถดำเนินกิจกรรมด้านต่าง ๆ โดยตรงกับสำนวนไทยที่ว่า “บัวไม่ช้ำ น้ำไม่ขุ่น” ให้ได้

นโยบายมุ่งใต้ใหม่ประสบความสำเร็จในด้านการแลกเปลี่ยนผู้คน กิจกรรมในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านการศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากการใช้อำนาจอ่อนภายใต้นโยบายมุ่งใต้ใหม่เป็นเครื่องมือที่สำคัญที่ทำให้ไทยประสบความสำเร็จในด้านต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาของ Nhan Thanh Thi Hoang, H. Q (2020) ที่ชี้ให้เห็นได้ว่าการเติบโตทางเศรษฐกิจระหว่างไต้หวันกับประเทศในกลุ่มอาเซียน โดยในด้านความร่วมมือทางเศรษฐกิจการค้าทวิภาคีระหว่างไต้หวัน และอาเซียนมีความสำคัญ และประสบความสำเร็จในฐานะคู่ค้า ส่วนทางด้านการศึกษา และการท่องเที่ยวเห็นได้ว่าจำนวนตัวเลขของนักเรียนนักศึกษา และนักท่องเที่ยวในกลุ่มประเทศอาเซียน เอเชียใต้ นิวซีแลนด์ และออสเตรเลียมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น โดยที่ทางไต้หวันใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นเครื่องมือหลักในการประชาสัมพันธ์ในเรื่องของการศึกษา ส่วนการท่องเที่ยวไต้หวันประกาศยกเลิกการขอวีซ่าให้กับกลุ่มประเทศตามนโยบายมุ่งใต้ใหม่

นอกเหนือไปจากอำนาจอ่อนและอำนาจอันชาญฉลาดที่ถูกนำมาใช้ในนโยบายมุ่งใต้ใหม่ งานวิจัยชิ้นนี้ยังพบว่าอำนาจอ่อนอบอุ่น (Warm power) เป็นกุญแจสำคัญที่ไต้หวันพยายามใช้ เพราะเนื่องจากนโยบายมุ่งใต้ใหม่เน้นการแลกเปลี่ยนระหว่างคน การสร้างเครือข่าย มากกว่าที่จะพยายามใช้อำนาจอ่อนและอำนาจอันชาญฉลาด เพื่อให้เกิดแรงดึงดูดใจ (attraction) ในการสร้างความนิยมชมชอบและยอมรับโดยดูชน (acquiescence) หากแต่อำนาจอันอบอุ่น เป็นการแสวงหา เครือข่าย พันธมิตร ในระดับ

เท่ากัน หรือเสมอกันมากกว่าที่จะใช้อำนาจอ่อนหรืออำนาจอันชาญฉลาดทำให้ประเทศอื่น ๆ นั้นคล้อยตาม หรือมีอำนาจเหนือกว่าประเทศนั้น ๆ ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับ Alan Hao Yang (2021) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการที่ไต้หวันช่วยเหลือประเทศต่าง ๆ นั้นไม่ได้เป็นอำนาจอ่อนที่เดียวแต่จริง ๆ เป็น Warm power หรือ อำนาจอันอบอุ่นมากกว่า เพราะการสร้างพันธมิตรและสร้างเพื่อนในประเทศต่าง ๆ เป็นการให้และการได้รับที่เท่าเทียมกันมิได้ หมายถึงใครอยู่เหนือกว่าใคร และนั่นจึงนำไปสู่ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่อบอุ่น (warm relations) ทั้งในระดับทวิภาคีและประชาคมอีกด้วย

อย่างไรก็ตามเมื่อเอาผลประโยชน์แห่งชาติเป็นที่ตั้งเพื่อทำให้นโยบายต่างประเทศของไทยไม่กระทบในด้านลบทั้งไต้หวันและประเทศจีน การวางตัวที่เหมาะสมภายใต้สภาพความขัดแย้งทางการเมืองทั้งสองฝ่ายนี้ สถาบันอุดมศึกษาของไทยจำเป็นต้องหาแนวทางความร่วมมือที่ ไม่ให้เกิดผลกระทบทั้งสองฝ่ายหากแต่ยังคงได้ประโยชน์จากทั้งสองฝ่าย

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “นโยบายมุ่งใต้ใหม่ทางด้านการศึกษา: อำนาจอ่อนของไต้หวันต่อสถาบันอุดมศึกษาของไทย” ได้ขยายแนวความคิดของ Nye โดยอำนาจอันอบอุ่น (Warm power) ซึ่งเป็นอำนาจที่ไม่ต้องการมุ่งแสวงหาการควบคุมหรือมีอำนาจเหนือกว่ารัฐอื่นซึ่งถือได้ว่าเป็นประเด็นที่สำคัญในการสร้างเครือข่ายและสามารถเป็นตัวแบบให้กับประเทศไทยได้ รวมไปถึงกลยุทธ์ที่เน้นการสร้างสายสัมพันธ์ของผู้คนตามแนวนโยบายมุ่งใต้ใหม่ที่มุ่งสร้างความสัมพันธ์ในระยะยาวมากกว่าระยะสั้น แม้ว่านโยบายมุ่งใต้ใหม่ของไต้หวันนั้นแม้ว่าจะประสบความสำเร็จ อย่างไรก็ตามนโยบายความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของไต้หวันเองก็ขึ้นอยู่กับตัวผู้นำและทิศทางนโยบายของพรรคการเมืองของแต่ละพรรค

ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยชิ้นนี้มีข้อเสนอแนะต่อสถาบันอุดมศึกษาของไทย ควรกำหนดแนวนโยบายในระดับองค์การและระดับบุคคลทั้งบุคลากรทางวิชาการและนักศึกษาให้สอดคล้องเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ในส่วนระดับประเทศนั้นรัฐบาลควรวางกรอบนโยบายและการปฏิบัติงานต่อสถาบันอุดมศึกษาของไทยในการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและไต้หวันเพื่อคำนึงถึงผลประโยชน์ของชาติและกรอบนโยบายต่างประเทศเป็นหลัก

ส่วนข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไปนั้นควรจะทำการศึกษาเปรียบเทียบประเทศในกลุ่มอาเซียน โดยเฉพาะประเทศที่มีศูนย์แนะแนวการศึกษาของไต้หวัน เช่น

ฟิลิปปินส์ เวียดนาม และมาเลเซีย เพื่อให้เห็นถึงแนวทางการปฏิบัติและปฏิสัมพันธ์ของสถาบันอุดมศึกษาของแต่ละประเทศ

เอกสารอ้างอิง

- กิตติ ประเสริฐสุข. (2557). *โครงการนโยบาย Soft Power ต่ออาเซียนของญี่ปุ่น จีน และเกาหลีใต้: นัยและบทเรียนสำหรับประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- ประวีณา กลิ่นศรีสุข. (2563). *นโยบายจีนเดียว (One-China Policy) ในความสัมพันธ์จีน-สหรัฐฯ*. สืบค้น 25 มีนาคม 2563, จาก <https://www.nia.go.th>
- สำนักงานเศรษฐกิจและวัฒนธรรมไทเป ประจำประเทศไทย. (2018). *สำนักงานเศรษฐกิจและวัฒนธรรมไทเปประจำประเทศไทย*. สืบค้น 20 ธันวาคม 2564, จาก https://origin-www.roc-taiwan.org/th_th/index.htm
- สิทธิพล เครือรัฐติกาล และ วรศักดิ์ มหัทธโนบล. (2558). *ไต้หวันในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Donald, E. N. (1976). National interests and foreign policy: A conceptual framework for analysis and decision-making. *International Studies*, 246-266 .
- Joseph S. N. (2005). *soft power: The means to success in world politics*. New York: Public Affairs.
- Michael Leifer. (2001). Taiwan and South-East Asia: The Limits to Pragmatic Diplomacy. *The China Quarterly*, 173-185.
- Nhan Thanh Thi Hoang, H. Q. (2020). Determinants of Trade Between Taiwan and ASEAN Countries: A PPML Estimator Approach. *SAGE*, 1-13.
- Taiwan Today. (2019). *สำนักงานตัวแทนไต้หวันในไทย จัดงานฉลองวันชาติสาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน) ประจำปี 2019 อย่างยิ่งใหญ่อลังการ*. Retrieved October 14, 2019, from <https://th.taiwantoday.tw/print.php?unit=471&post=163956>
- The New Southbound Talent Development Program. (2020). *The overview of 18 countries students in Taiwan*. Retrieved December 30, 2021, from https://www.edunsbp.moe.gov.tw/overview_students_en1003.html